

A KISKÖREI TÁROZÓ HULLÁMAI

TUSKÓK ÉS VITORLÁK

Tiszaderzsén, a falu közepe táján hirtelen előbukkanó tábla mutatja az utat a „16. sz. csónakkikötő” felé.

Új lehet ez az út, legalábbis a falu történelme szerint, hiszen látni — nem volt már hely egyenes utat törni, így —, kanyargós szeszélyét a régóta meglévő házak és üres házhelyek rendje szabta meg. Új lehet az út, de ahhoz mégis régi, hogy minőségét is újnak tekintsük, hiszen kopott és felfagyott már a régi aszfaltreteg. Mégis megéri a cél a zötykölődést. Két kilométer a falu közepétől a gátig és a parti csodáig, s hogy fölér az ember a töltesre, elfeledkezik a kátyúkról.

„Balaton-funkció”

Fent a gát tetejéről előttünk terpeszkedik az Alföld új földrajza, a tó, vagyis pontosabb nevén a kiskörei Tisza II. víztározó.

Lehet véletlen, hogy pont Tiszaderzsénél kezdjük a látogatást, de hogy jól választottunk, azt itt utólag tudjuk meg igazán, amikor a gát melletti réten levő „sátorváros” egyik lakójával beszélgetünk:

— *Hogy kerültek ide?*

— Körbejártuk a tavat, s ezt találtuk a legszebbnek.

— *Maradnak?*

— Két hétig szeretnénk, ha addig el nem kergetnek.

Ez a kergetés magyarázatot kíván. Igen, hiszen a sátorváros, a spontán kemping semmilyen idegenforgalmi térképen nem létezik, nem jelzi tábla, nincs kerítés, kapuőr és bérleti díj. Csupán az illegális kemping van. Tíz-tizenkét sátornyi tábor, ismeretlen természetkedvelők, akik egyenként is maguknak fedezték fel a tópart remek tájait, s mert a természet szeretete a közös nevező, hát táborba verődtek. És együtt fürdenek, napoznak, horgásznak, beszélgetnek, s együtt főzik este konderban a halászlévet.

A tározó 127 négyzetkilométeren terpeszkedik, s létével kínálja magát az Alföld Balatonjának. Még többnek is. Hiszen Kiskörén működik az erőmű, áramot adva az országos hálózatba, a tározó vize sok tízezer hektár öntözésére szolgál, és csak ezek után jön-jöhet az a bizonyos harmadik, a „Balaton-funkció”.

Bár nem szabad, mégis mindenhol nyitott sorompókat találva, autózva a gáton, karnyújtásnyi közelségben ez az új vadvízország. Éppen Abádszalók és Tiszafüred között apró, vadregényes szigetek tarkítják a partvonalat, az autózajra gém rebben a nádból, odébb egy halászbárkából ketten köszönésfélét intenek. S hogy Abádszalókig jut az ember, hát látja másfajta lényegét és kínálatát a tónak, távolban vitorlák és szörfök lebegése, idébb partközben vízisiskola, strand.

Kiskörén új strandot adtak át a héten, de büszké a bővített ABC-áruházra is. Sarudon, Poroszlón sportpályát, strandot építenek, rendeznek, Tiszafüred pedig, bár még nem kapta meg a kiemelt üdülő-körzet rangot, üdülőkörzetnek vallja magát. Strandja, kempingje, üdülőterülete, termálfürdője okán joggal.

És megint a gáton. Csodás panorámaút. Napsütéses nyári hétköznap, tökéletesen békés a táj. Sátorak villannak messziről, még bentről a szigetekről is, aztán igazi és vadkempingek látványa, s közben horgászok csendes türelme vagy éppen feszülő izgalma az első rezzenő jelzések nyomán.

1972-ben kelt az az érvényben levő minisztertanácsi rendelet, amely meghatározza Magyarország máso-

dik legnagyobb tavának és környékének szép jövőjét. Csak hát a 14 év előtti terv nagy részének már valóságnak kellene lennie. Annak a valóságnak legfőképpen 20 százaléka valósult meg — legalábbis így mondják az itt élő szakemberek.

De maradunk először az álomnál: a Balaton és a Velencei-tó példája megtanított bennünket, hogy a tó és a tópart annyira lehet valamennyiünké, amennyire a partot mindannyiunknak kínáljuk. Vízjogos magántelkekkel, csatornázatlan, úttalan, háttér nélküli parcellázásokkal leszűkítünk a kört, s az a tó, amely egyébként naponta 50-100 ezer ember pihenését, felüdülését szolgálhatná, csupán pár ezere lesz. Ezért jó a terv. Mert úgy számol, hogy ennek a hatalmas vízterületnek partjain szabad strandok sora, kempingek és vállalati üdülők szolgálják majd a pihenni vágyókat. Ha valahol, hát itt a semmiből született tó partján lehetne egészében megvalósítani a szocialista üdüléssel kapcsolatban szépen megfogalmazott elveinket.

Csend és béke

Három holland fiatalember a tiszafüredi termálfürdő bisztrója előtt.

— *Hogyan kerültek ide?*

— Két éve a Tátrában jártunk, s ott két finn egyetemista ajánlotta, ha csendet és békét akarunk, s szeretjük az érintetlen természetet, akkor jöjjünk ide.

— *És mi a véleményük?*

— Uram, ez csodálatos.

Mesélünk mások: pár évvel ezelőtt, mert az idegenforgalmi térképek kicsit előbbre jártak, külföldi csoportok jöttek lakókocsival felfedezni Európa új tavát, akkor, amikor még az sehol se volt. Ma már minden napos látvány a külföldi autósok karavánja, bár az is igaz, gyakori az olyan eset is, amikor úttalan utakon bukdácsolva keresik, s próbálják megközelíteni a tavat.

Még mindig az álom: amikor arról beszélünk, hogy tehermentesíteni kell a Balatont és a fővárost az idegenforgalom nagy nyomása alól, amikor egyre inkább a tömeg riasztja a Balatontól a hazai, külföldi turistákat, üdülőket, itt kínálja magát a tó, olyan idegenforgalmi attrakciókkal, mint az 50-60 kilométeres körzetben elérhető egri borvidék, a Hortobágyi Nemzeti Park, Hajdúszoboszló, Debrecen, Szolnok látványosságai.

A terv, a határozat, az elgondolás tehát adva van. De ismerve az ország lehetőségeit, tudomásul kell venni: a tározóból nem holnap és nem is holnapután, talán az ezredfordulóra lesz az Alföld Balatonja. Nem könnyű tudomásul venni ezt azoknak, akik a tóparti településeken éltek, s a tó léte előttük új lehetőségeket tárt fel, amelyekbe, lám, már bele is kóstoltak. Igen, hiszen botorság lenne nem szólni a változásokról, amelyek Kisköre, Poroszló, Sarud, Tiszafüred, Abádszalók utcáin és tópartján érezhetők. Másfajta építkezési kultúra, másfajta gondolkodás, új munkalehetőségek s a falusi 24 órák új időbeosztása a változások jelei: többszintes, már szobakiadásra is tervezett, sáttortetős, piros palás házak épülnek, hogy a korábbi tiszai vadhorgászok horgászegyesületet alapítanak a tóra, hogy az iskolai testneveléshez ma már hozzá tartozik a kajak-kenus szakosztály munkája és az úszás-oktatás.

Külön-külön mindegyik tóparti településen érezhető a változás és a tenni akarás. Csak együtt még nem

megy. Igaz, létezik a Közép-Tisza Vidéki Intéző Bizottság, ám egyelőre kevés pénzzel és kis hatáskörrel. Vagyis a tóparti öt település külön-külön igyekszik megteremteni a maga Siófokját. Ebben felaprózódnak a célok, s elvesz nagyon sok lehetőség és pénz is. Csak a példa kedvéért: Tiszafüreden él és jól működik a termálfürdő és a strand, amely megint csak a kissé erőltetett példa szerint a tó „Hévíze” lehetne, s lám, Kisköre és Abádszalók is szinte versenyezve a várossal, saját termálfürdőt akar.

Az abádszalóki büfésoron morgolódnak a pecsenyesütők:

— Idetelepítettek bennünket a strand mögé, jó is volt ez, és most tessék, 200 méterrel odébb telepítették a strandot, gyengébb a forgalom.

S talán itt van a tározó legnagyobb gondja, nem is a strand, nem is a büfések, hanem az áttelepítés okán. Mert kényyszerű volt a strand elköltöztetése: „bántja” a tó vízének hulláma a partfalat. Kotróháji és kövel rakott uszály áll a partközben, új gátat raknak terméskövekből, mert védeni kell a tározó falát. S talán nemcsak erről van szó, többről is. Tíz-egynéhány évvel ezelőtt, amikor skilífűrészek, fejszék és dőzerek nyomán meghaltak az erdők — megadva az árat a tónak —, az álom gyönyörűsége talán elfeledtette, a pénztárca vékonysága pedig talán hagyta is elfeledtetni a tuskókat. S a tuskók nem adják meg magukat. Sarjerdők nőnek, apró zátonyokon, új zöld szigetek teremtődnek, új természetet teremtve a természet örök törvényei szerint, csak éppen a tuskók zöldje borítja a terveket, álmokat is. Ott, ahol a tiszafüredi öbölben nemzetközi kajak-kenu pályát építettek, most már egy növekvő sziget, és furcsán kacskaringós nyárfasuhángsor jelzi, valamit tenni kell a tóval.

Furcsa lenne most leírni, hogy gazdát keres a tározó, hisz ha más nem, az öt település igyekszik mindent megtenni a tó és saját jövőjéért. Van, aki hosszú távon gondolkodva teljes közművesítéssel parcelláz fel üdülőterületet, van, aki minden közmű, minden csatorna nélkül gyűjti magának az üdülőtulajdonosokat, s van, ahol rég elburjánzott a növényzet a vállalati üdülőknek kijelölt területeken, de tartják magukat a szabályhoz, a tópartot nem adják el, s bérbe is elsősorban vállalatoknak, nagyközösségeknek.

Az álomhoz kevés

Van hát gazdája a tónak, s még sincs. Mert két megye és öt település „válla” kevés e teherhez.

Jobb part és bal part — furcsa módon így jelölik a tározó két oldalát, úgy, ahogy a Tisza folyása tanította évszázadokon át az itt élőket a két part megkülönböztetésére. A két part két megye. Hiszen a jobb part, vagyis a tározó északi oldala Heves, a déli oldal, vagyis a bal part Szolnok megyéé. A Szolnok megyei gyorsabb fejlődést mostanában éri utol Heves megye. De hát mit jelent ez a fejlődés? A semmihez képest nagyon sokat, az álomhoz képest keveset.

A három holland diák úgy mondja, jövőre is eljön: a tiszaderzsi vadkempingező család tagjai — ragaszkodtak az inkognitóhoz —, ha nem kergetik el őket, jövőre is itt szeretnének táborozni.

Addig is tovább nyújtják sarjkarjaikat a tuskók. Tudunk-e hadakozni, megbirkózni velük?

S. Boda András